

ДО ПРОБЛЕМИ ПОЛІХУДОЖНЬОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

TO THE PROBLEM OF A POLY-ARTISTIC APPROACH IN THE TRAINING OF MUSIC TEACHERS

Стаття присвячена дослідженню проблеми поліхудожнього підходу у підготовці вчителів музичного мистецтва. Обґрунтовується ідея про те, що сучасна підготовка вчителів музичного мистецтва не може бути лише вузькоспеціальною.

Необхідно відмітити, що вплив різних видів мистецтва стимулює творчу активність, мислення, емоційно-чуттєву сферу, розширює гуманітарний діапазон знань. Сутність поліхудожнього підходу полягає не в заміні академічних занять з мистецтва, а в організації в інтеграційного простору, завдяки сучасним технологіям, що дають нові можливості до використання різних видів мистецтв у їх взаємодії та інтеграції. На основі аналізу довідникових, науково-педагогічних джерел розглянуто сутність поняття «поліхудожній підхід». Головна ідея поліхудожності полягає в взаємодії мистецтв, які надихають один одного, створюючи нові шляхи для творчості та розуміння мистецтва. До основних аспектів поліхудожньої освіти у педагогічному контексті автор відносить: інтеграцію мистецтв, розвиток творчого мислення, культурне розуміння, міждисциплінарність.

У статті визначено, що провідною ідеєю поліхудожності є взаємодія різних видів мистецтв, поєднання яких створює нові шляхи для розуміння мистецтва. Зроблено висновок, що поліхудожній підхід у підготовці вчителя музичного мистецтва сприяє більш глибокому та всебічному розумінню музики, розвитку творчості та креативного мислення, а також посиленню зв'язків між музикою та іншими видами мистецтва, що дозволяє бачити взаємозв'язки між різними формами мистецтва та розширює розуміння музики в контексті широкій культурній парадигми. Вивчення музики в контексті інших мистецтв і наук допомагає глибше зрозуміти музичні твори, їхній історичний та культурний контекст, а також способи їх інтерпретації та виконання. Поліхудожній підхід може зробити навчальний процес цікавішим, оскільки він надає різноманітні та креативні способи вивчення музичного мистецтва.

Ключові слова: вчитель музичного мистецтва, поліхудожній підхід, поліхудожня освіта, музичне мистецтво.

The article is devoted to the study of the problem of a multi-artistic approach in the training of music teachers. The idea that the modern training of music teachers cannot be only highly specialized is justified.

It should be noted that the influence of various types of art stimulates creative activity, thinking, the emotional and sensory sphere, and expands the humanitarian range of knowledge. The essence of the multi-artistic approach is not to replace academic studies in art, but to organize it in an integration space, thanks to modern technologies, which provide new opportunities for the use of various types of arts in their interaction and integration. Based on the analysis of reference, scientific and pedagogical sources, the essence of the concept of «polyartistic approach» is considered. The main idea of polyartism is the interaction of arts that inspire each other, creating new ways for creativity and understanding of art. The author considers the main aspects of multi-art education in the pedagogical context to be: integration of the arts, development of creative thinking, cultural understanding, and interdisciplinarity.

The article defines that the leading idea of polyartism is the interaction of various types of art, the combination of which creates new ways to understand art. It was concluded that a multi-artistic approach in the training of a music teacher contributes to a deeper and more comprehensive understanding of music, the development of creativity and creative thinking, as well as strengthening the connections between music and other forms of art, which allows us to see the relationships between different forms of art and expands understanding music in the context of a broad cultural paradigm. Studying music in the context of other arts and sciences provides a deeper understanding of musical works, their historical and cultural contexts, and the ways in which they are interpreted and performed. A polyartistic approach can make the learning process more interesting because it provides more diverse and creative ways of learning about music.

Key words: music teacher, polyartistic approach, polyartistic education, musical art.

УДК: 378.147.78
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/64.2.6>

Хань Тао,
аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Постановка проблеми у загальному вигляді.

У другій половині ХХ -початку ХХІ століття відбуваються важливі процеси глобалізації суспільства, які дають новий поштовх до модифікації системи освіти. Перегляд традиційних уявлень зумовлює новий погляд на професійну підготовку педагогів-музикантів, оскільки сучасні технології дають нові можливості до використання різних видів мистецтв у їх взаємодії та інтеграції.

Світові освітні тенденції другої половині ХХ – початку ХХІ століття прямують до міждисциплінарної інтеграції знань. Це має відображення

в нормативних документах України та Китаю, зокрема: Закони України «Про освіту» та «Про культуру»; «Закон про обов'язкову освіту в КНР», «План дій для активізації освіти назустріч ХХІ століттю».

Увагу до мистецтва, як одного з компонентів освіти зазначено в Декларації Всесвітньої конференції ЮНЕСКО (Конвенція про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження (2005 р.)). Одним з найбільш масштабних проектів початку ХХІ століття є розвиток мережі Інститутів Конфуція за сприяння канцелярії Державного

департаменту КНР (Ханьбань), які приковують увагу до мистецької освіти молоді. Отже, поліхудожня підготовка має невичерпний потенціал та поліфункціональне підґрунтя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблему поліхудожньої підготовки розглядали багато вчених, так культурологічні та філософські засади відображено в роботах І. Зязюна; мистецтвознавчий фундамент закладено в працях П. Білецького, Іян Інью Лю, Лю Лан, Лю Ян, У Хуньюань, Цзен Суйцзин, Цзя Ян, С. Шип тощо.

У сучасній музичній педагогіці накопичено багато наукових знань, які безпосередньо чи опосередковано стосуються питань поліхудожньої підготовки (Л. Аристова, О. Базелюк, Л. Беземчук, О. Боблієнко, О. Гайдамака, Л. Масол, О. Полатайко, О. Реброва, Т. Рейзенкінд, Ся Гоян, Лю Цяньцянь, тощо).

Мета статті полягає у визначенні сутності поліхудожнього підходу у підготовці вчителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні професійна підготовка вчителя музичного мистецтва не може бути вузькоспеціальною. Викладання музичного мистецтва передбачає інтеграцію різних видів мистецтва і художньої діяльності та висуває, таким чином, вимогу поліхудожньої підготовки. Для цілісного художнього розвитку особистості важливо навчати майбутнього вчителя музичного мистецтва різноманітним засобами вираження видів мистецтва, які є узагальненням накопиченого культурного досвіду людської спільноти. Вплив різних видів мистецтва викликає гаму різноманітних переживань, стимулює «творчу включеність» всіх органів чуття людини, її мислення та уяви. Завдяки зверненню до всіляких меж особистості учня формується цілісна поліхудожня особистість.

Поняття «поліхудожність» пов'язане з інтеграцією різних видів мистецтва та різними типами художньої діяльності в музично-педагогічній освіті.

Поліхудожня освіта – комплексний взаємозв'язок мистецтв у процесі спеціальної освіти, який можливий на основі інтеграції предметів культурологічного та естетико-мистецтвознавчого, музикознавчого циклів. Це не заміна традиційних академічних занять з мистецтва, а створення нових умов їх організації в інтеграційному просторі. Цільове завдання поліхудожньої освіти – формування та розвиток гуманітарного діапазону знань, поліхудожнього мислення, творчих та дослідницьких здібностей, культури сприйняття, уяви, емпатії та емоційно-чуттєвої сфери. У педагогічному процесі все це нерозривно пов'язано з розробкою та впровадженням у практику інтерактивних технологій з урахуванням особистісних цінностей.

У цій статті ми вважаємо за доцільне розглянути сутність поняття «поліхудожній підхід».

У сучасному тлумачному словнику української мови дефініція «полі» визначається, як «...перша частина складних слів, що: 1) відповідає поняттям «численний», «багато» [10, с. 531].

Слово «художній» у великому тлумачному словнику сучасної української мови означає, таке, що «стосується мистецтва, відтворення дійсності в образах. Такий, що стосується діяльності в царині мистецтва, пов'язаний з мистецтвом» [2, с. 1576].

Педагогічний підхід – це ідентифікація основних складових освітнього процесу, розв'язання яких допомагає досягти найкращих результатів у навчанні, вихованні та розвитку учасників навчально-виховного процесу, та зосередженості на науково-педагогічних зусиллях для їх реалізації [7, с. 97].

Дослідниця Л. Масол визначає поліхудожній підхід як важливий етап у розвитку педагогіки, підкреслюючи недостатність простого взаємного ілюстрування та використання прикладів з інших галузей мистецтва [4]. Вона, зазначає, що «у філософському значенні взаємодія, взаємовплив, взаємозв'язок, взаємопроникнення – інтегруючі чинники, за допомогою яких відбувається об'єднання частин у певний тип цілісності» [6, с. 9].

Для розуміння основ поліхудожнього підходу і ширення ідей інтегративної освіти важливого значення набуває у дослідженні Г. Шевченко. Вона розмежовує аспекти поєднання мистецтв й логіку впровадження, тобто при взаємодії мистецтв виокремлювати домінуюче для певного віку та додавати інші, використання комплексу мистецтв через різні види діяльності вже з конкретною метою, для поєднання естетичного розвитку з загальним розвитком дитини [3, с. 36].

Л. Беземчук під поліхудожньою підготовкою майбутнього вчителя музичного мистецтва розуміє залучення різних видів мистецтв при умові розуміння універсальних закономірностей художньо-образного втілення [1].

На думку Т. Рейзенкінд, поліхудожність визначається потребою в усвідомленні системності в контексті інтеграції [9].

О. Комаровська підкреслює об'єктивність інтегративних процесів в мистецькому навчанні. Опираючись на аналіз робіт з мистецтвознавства, філософії і психології, відзначає дві об'єктивні тенденції в історико-культурних процесах, що зумовили еволюцію мистецтва: перехід від синкретизму, коли мистецтво було єдиним цілим, до розділення видів мистецтва, та зустрічний рух – від окремих мистецьких форм до їх синтезу та створення нових художніх жанрів [3, с. 90].

Отже, сутність поліхудожності полягає в тому, що це поєднання кількох видів мистецтв в одному творі або проєкті. Поліхудожність об'єднує елементи різних мистецтв: літературу, живопис, музику, театр, кіно, танець тощо, з метою створення комплексного і глибокого сприйняття мистецтва. Це дозволяє художникам та творчим колективам змішувати різні аспекти мистецтва для створення нових та оригінальних творів, які можуть збагатити чуттєвий досвід аудиторії.

Поліхудожність може виражатися у музичних спектаклях, інсталяціях, фільмах, поезії, мистецтві перформансу та багатьох інших формах. Головна ідея поліхудожності полягає в тому, що різні мистецтва можуть взаємодіяти та надихати один одного, створюючи нові шляхи для творчості та розуміння мистецтва. Такі твори можуть викликати у глядачів та слухачів більш глибокі та різнобічні емоційні та інтелектуальні реакції, що робить поліхудожність важливим дослідницьким та творчим напрямом у сучасній культурі.

У педагогічному контексті поняття «поліхудожній» означає підхід до освіти та навчання, який активно інтегрує мистецтво та культурні вираження у різних формах у навчальні програми та навчальні процеси. Цей підхід покликаний розширити спектр знань та навичок, які студенти можуть отримати через освіту, та сприяє розвитку їхнього творчого мислення та культурного розуміння.

Основні аспекти поліхудожньої освіти у педагогічному контексті ми вбачаємо в наступному:

- інтеграція мистецтва: навчальні програми, що включають поліхудожні методи, можуть поєднувати різні мистецтва, такі як музика, візуальне мистецтво, театр, танець та література, для збагачення навчального досвіду.

- розвиток творчого мислення: поліхудожня освіта заохочує студентів розглядати проблеми та завдання з різних точок зору, що сприяє розвитку креативності та здатності до вирішення складних завдань.

- культурне розуміння: поліхудожня освіта допомагає студентам краще розуміти та приймати різноманітність культур та штучних виразів, що сприяє культурній грамотності.

- міждисциплінарність: дозволяє студентам та вчителям перетинати межі між різними дисциплінами та мистецтвами, що може призвести до більш глибокого розуміння та інтеграції знань.

- особистісний розвиток: сприяє розвитку особистості студента, його самовираженню та самоідентифікації через мистецтво та творчу діяльність.

Всі ці аспекти поліхудожньої освіти у педагогічному контексті допомагають створити більш різнобічний та глибокий освітній досвід, що сприятиме розвитку учнів як творчих та культурно обізнаних особистостей.

Л. Масол в своїй роботі «Концептуальні засади формування змісту загальної мистецької освіти в контексті державних стандартів» прогнозує зміст поліхудожньої освіти у «пошуки шляхів інтеграції знань учнів із дисциплін художньо-естетичного циклу, а також прогнозування міжгалузевих зв'язків у межах шкільної освіти» [5, с. 5].

Одним з перших авторів України хто використав ідеї поліхудожності був М. Леонтович, який тлумачив її як потребу до нового підходу у навчанні й вихованні.

Отже, поліхудожня підготовленість майбутнього вчителя музичного мистецтва передбачає: розуміння важливості вивчення різних видів мистецтва, у контексті яких сприймається конкретний музичний твір; засвоєння основ естетики та мистецтвознавства, а також психологічних аспектів інтеграції мистецтв; внутрішнє усвідомлення необхідності поліхудожньої підготовки для особистого професійного розвитку та мотивація до здобуття відповідного досвіду; вміння виокремлювати в різних видах мистецтва унікальні художні образи для створення нового.

Висновки. Таким чином, в сучасних умовах реформування освіти необхідність розробки та впровадження в практику поліхудожньої концепції, спрямованої на розвиток творчої особистості майбутнього спеціаліста – культури людини, набуває нового значення.

Поняття поліхудожності стає важливим напрямом у сучасній педагогічній практиці, сприяючи глибшому та різнобічному освітньому досвіду.

Сучасна професійна підготовка вчителя музичного мистецтва потребує поліхудожнього підходу, оскільки викладання музики передбачає інтеграцію різних видів мистецтва та мистецької діяльності.

Поліхудожній підхід сприяє цілісному художньому розвитку особистості та формує поліхудожню особистість, здатну розуміти та сприймати різні види мистецтва.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Беземчук Л. В. Етапи підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до поліхудожнього виховання учнів. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи.* Харків, 2013. Вип. 40. С. 5–15.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000. Уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
3. Ся Гаоян Методика поліхудожньої підготовки майбутніх учителів музики у процесі вивчення музично-теоретичних дисциплін: дис. ... к-та пед. наук : 13.00.02 Київ. 2019. 247 с.
4. Комаровська, О. А. Художньо обдарована особистість: сутність, реалії, розвиток : монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – 412 с. 50

5. Масол Л. М. Концептуальні засади формування змісту загальної мистецької освіти в контексті державних стандартів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Київ, 2002. Вип.1, № 1. С. 24-30

6. Методика навчання мистецтва в початковій школі : посібник для вчителів. Л. М. Масол та ін. Харків: «Ранок», 2006. 256 с. 68.

7. Сікорський П. Основні педагогічні підходи та їх вплив на формування навчаль-

них технологій. *ОСВІТНІ ОБРІЇ*. 2021. № 1(52). С. 96-100

8. Рейзенкінд, Т. Й. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутнього вчителя музики у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 Київ. 2008. 600 с.

9. Сучасний тлумачний словник української мови :60000 слів./ За гол. ред. В.В. Дубічинського. Харків, 2011. 784 с.